Studiebesöket på Lumahuset och museet 9 april 2025 kl. 11 – 12.30

De flesta av oss tog tvärbanan till Luma, som ligger i Hammarby sjöstad.

I bakgrunden ser man Lumahuset, en av Sveriges första funktionalistiska industrianläggningar, ritade av Artur von Schmalensee och Eskil Sundahl.

Idag är den K-märkta byggnaden inredd som kontor, och norra delen har gjorts om till bostäder.

Vi var en stor grupp på 27 personer, som togs emot i lobbyn av guiden Inger Johansson.

Hon började som guide när Hammarby sjöstad byggdes, tänkt som en OS-by.

’Hammarby-modellen’ följde ett ambitiöst miljöprogram och fortsätter att locka besökare, många från andra länder.

Inger berättade att Hammarby bl.a. har blivit en förebild för en stadsdel i Yantai, öster om Beijing iKina.

Lumafabriken byggdes 1929 – 1930 av Kooperativa Förbundet för tillverkning av billiga glödlampor i protest mot de dåvarande lamptillverkarnas kartell.

Redan första året pressades priset ned till 85 öre i samarbete med landets alla Konsumbutiker, vilket knäckte kartellen.

I glasskåpen längs korridoren kan man se många olika varianter och produkter som tillverkades här.

Förutom mängden olika sorters lampor tillverkades även hårtork, grammofon- och radioapparater samt TV-apparater med namnet ’Lumavision.’

Det finns även många fina bilder av produktionen och Inger berättade om fabrikens unika sätt att tänka kring vad som var bra för människorna som arbetade här.

KF rekryterade Heinrich Schlott som fabrikschef från en av konkurrenterna.

Schlotts idé var att Luma inte skulle fungera som ’fabrik’ utan som en gammal bruksort, där bruket tog hand om alla som jobbade där och även deras familjer.

Produktionen skulle ligga högst upp i den ljusaste delen av huset.

Kvinnorna anställdes som industriarbetare (förvisso en billigare arbetskraft), men för att underlätta för dem, fanns en ’kindergarten’ för deras barn, en Konsummataffär och tillgång till sjukvård i huset.

Luma ordnade även fri busstransport från Skanstull.

I en av montrarna står en burk honung ’tillverkad av våra minsta hyresgäster’ i bikuporna som låg på taket.

Vi lärde oss också en del om den teknik som ligger bakom en fungerande glödlampa.

För att den tunna glaskupan inte ska gå sönder, pumpas luften ur den och ersätts av argongas, som håller emot trycket.

Glödtråden görs av tunn-tunn tråd av volfram, en väldigt hård och svårsmält metall från gruvor i Värmland och som brinner och lyser stark.

Enligt Inger används bara 5% av glödlampans energi till ljus; resten är bara värme.

Det är anledningar till att LED lamporna har utvecklats för att spara energi.

Mot slutet av korridoren fick vi se lite av det PR-arbete som också var en del av verksamheten.

Finansministern Gunnar Sträng besökte Luma 1961 och poserade med den största och minsta glödlampan som tillverkades vid den tiden.

Där hänger även några läckra affischer, som denna från 1946.

Lumafabrikens ursprungliga verksamhet med bland annat tillverkning av Luma-lampan flyttades till Karlskrona i början av 1970-talet.

Men mycket av originalinredningen är kvar.

Golv och trappor av marmor från Kolmården kommer att hålla många år till!

Trapporna och hiss fick vi uppleva när vi till sist gick upp till Ljusrummet högst upp i huset.

Sveriges television hade bokat lokalen för ett planeringsmöte, men när de tog paus för lunch fick vi en stund där för oss själva.

Medan Inger fortsatt berätta historier om stadsdelen…

… fick vi ta många bilder av omgivningen.

Det är svårt att fatta att det som nu är Hammarby sjöstad låg vid Stockholms utkant och befolkades av stadens fattigaste människor.

Under andra världskriget var hela Stockholm släckt nattetid.

Men ett undantag gjordes för Ljusrummet, som förblev upplyst hela natten.

Inger berättade att det blev en stark symbol för Stockholmare och gav hopp om att kriget inte skulle vara för evigt.

Alla föremål vi hade sett var tack vara Ingers intresse för historien om denna plats och särskilt Lumahuset.

Hon fortsätter att samla, sortera och rädda objekt och material som kan bidra till förståelse av en svunnen tid.

Hon tog därför tacksamt emot ett exemplar av den vackra Lumaglödlampa som Boel hade tagit med sig, i sin original-förpackning.

Vi avslutade studiebesöket i husets restaurang Eatery, med en god lunch och fortsatt samtal.

Text och foto: KarinBecker